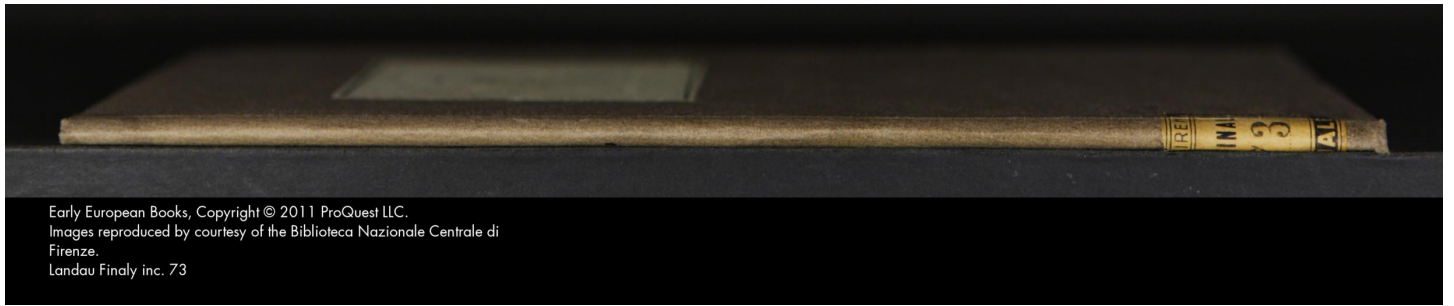

MATHEOLUS
—
DE MEMORIA
AUGENDA

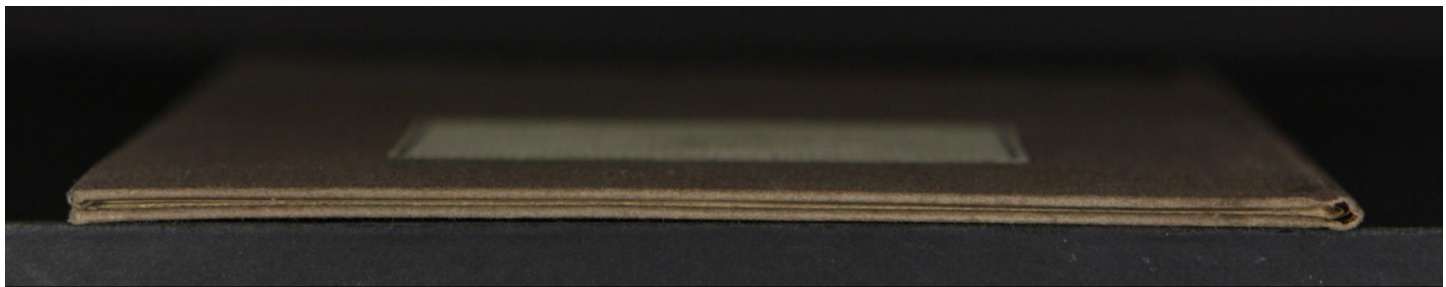
PADOVA, MAUFER, 1475

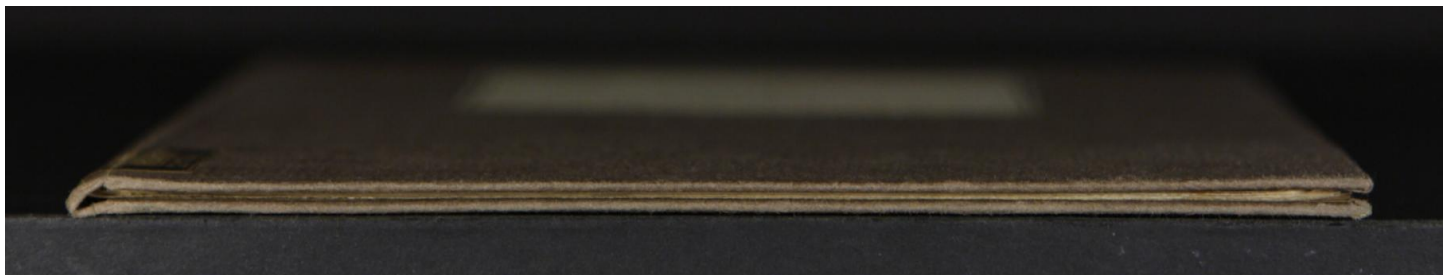

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 73

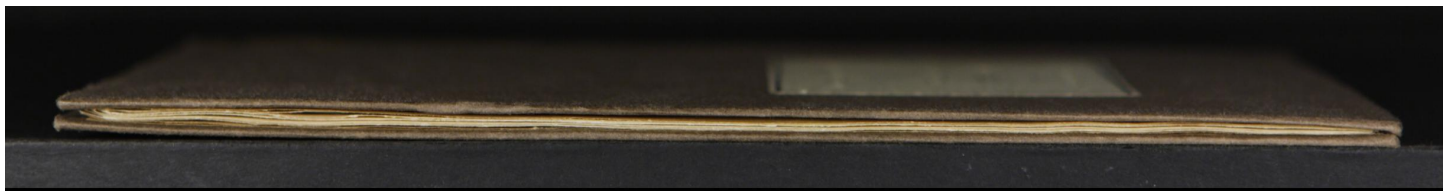

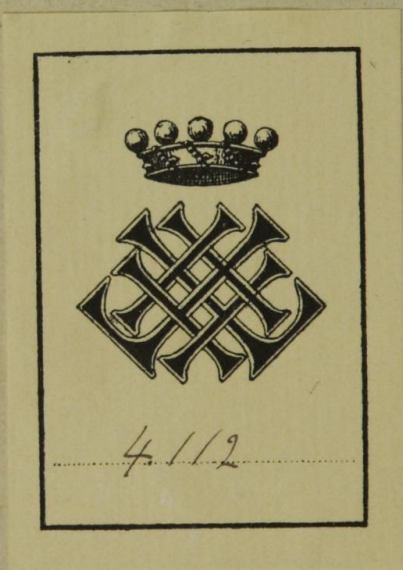
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 73

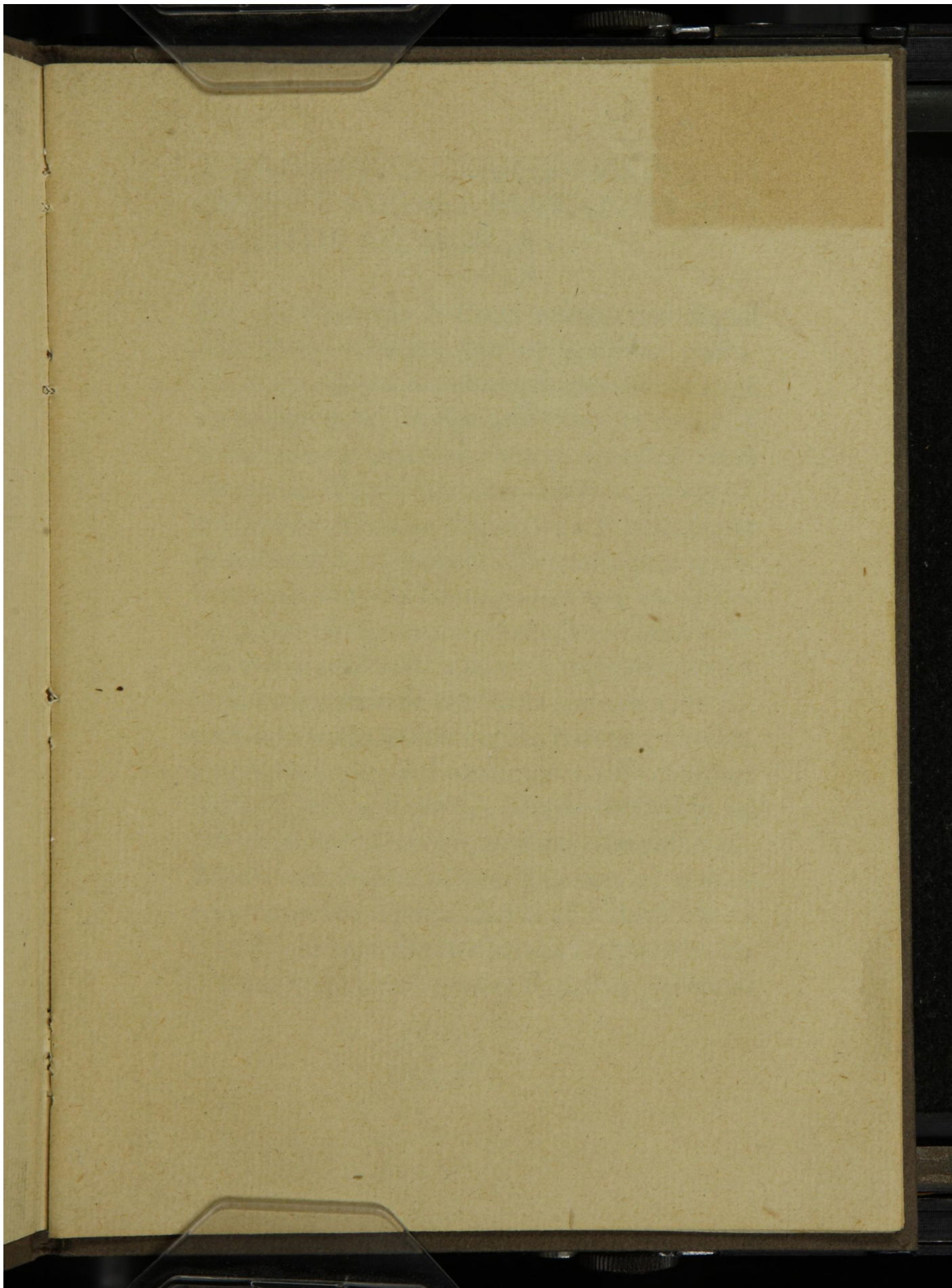

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 73

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 73

TRACTATVS CLARISSIMI PHILOS OPHI ET MEDICI MATHEOLI PER VSINI DE MEMORIA.

Iam diu Brocarde & Bona uentura uiri dignis
simi & replicatis precibus me sepiissime puoca
stis ut ego aliqua de memoria nutriēda & augē
da colligerē. quā rez ego uobis sepe pollicitus suz
sed tenuit me diatenus cōtinua agenda reruz
occupatio. Tandē statui uotis uestris parere &
ita domio adiuuāte aliqua & ea ut puto digna
& uobis utilia aggregabo. Dicimus igitur q̄ de
hac materia nullū hucusq̄ iueni qui complete
tractaret adiūgēdo scilicet medicinalia cū aliis
rebus que artificiose memoriā augēt. Alii enim
ut Cicero maxie de artificiosa memoria tracta
runt quo pacto scilicet regulis habitis potuisset
memoria augeri. Ad consimile autē ppositum
tractatū unū uidi quē Gulielmus de Briscia no
rabilis philosophus atq̄ medicus composuerat.
Medici uero ecōtra tā noui q̄ ueteres ad memo
riā recuperādā si pdita esset & ad habitū fortifi
candū solū remedia medicīalia scripserunt. Po
namus igitur simul utrunq̄ studiū ut cōplete di

scamus mēoriā gubernār. Erūt igr capitula duo
ī quorū priō ponemus quō possumus memoriaz
artificialē augere beneficio regulaz. ī secūdo ue
ro dicēus qualr id & fieri possit beneficio medi
cinaz.

CAPITVLVM primū de artificio memorie
augende per regulas & documenta.

DICEMVS itaq; q; circa mēoriā aut potentiā
mēorādi duo opa hēmus. unū quod dr mēorari
aliud r̄mīsci l; remīsci nō sit prīcipalr mēoratīe
opus imo estīatīe. l; hoc sīn mēoria fieri nō pos
sit. iō Ar; duas distīguīt potentias. q̄z unā uoca
uit mēoriā & alterā r̄mīscētīā. Prius ergo de me
morari deīde de r̄mīsci dicēus. Memorari igr ē
retīere & cōseruare imagīes rez prius ab aīa p
ceptaz. Primū igr q; bñ mēisse uolūs dū ea disci
mus uel audīus o; multū attēte & pfūde mētez
apponeī. sic enī; diutius & firmitus ī memoria
remanebunt. Nam que superficialiter & sine at
tentione uidemus & audimus & si frequēter ta
men cito ea labi a memoria experimur. Et iō
dicit Aristotiles quedam semel scilicet attente
uidentes melius memoramur q; altera multoti
ens scilicet & non attente. Vnde apud Platonis

thimeum scribitur. Ego ut probum auditorem
 decet sine sermone sub silentio mentem atq; au
 res parabo. Est aute; & hoc documentum siue
 elementum utile multum ad adiscendum. Na;
 is est maxime docibilis qui atteute paratus ē au
 diū ut scripsit Tullius primo nouorū rhetoricorū
 Cuius ratio hec est quia ut secūdo de anima ha
 betur actus actiuorum sunt in patiente & dispo
 sito. attentio autem magna auditorem disponit
 & parat ad p̄funde & perfecte reassumendum
 prius tamen intelligendum. Conseruatio enim
 sequitur intellecta. nulla enim obseruantur nisi
 prius itellecta. Vnde Gorgias ut fertur bene di
 xit ubi intenderis ingenium ualet. Felix itaq; q̄
 cum attentione audit atq; studet. Secundum ad
 monimentum est q̄ ī audiendis delectari & ad
 mirari ad memorandum multum ualent. Na;
 in quibus delectamur & admiramur multum
 eis intendimus & in eis p̄fundamur & detinēur.
 Attentio autem magna & maxime p̄funda ut
 dictum est ad memoriam ualet. Valet igitur &
 admirari & delectari in his que attentione; &
 p̄funditatem inducunt. Huius autem signum
 maxime habemus in pueris. quia qui multum

delectantur in formis & i signis rerū ppter hoc
quia eis noue & insuete sunt earū bene memo
rantur. Vnde dicit Auerrois q homo memora
tur multotiens quod fecit i puericia bona reme
moratione. quia homo in pueritia multū amat
formas & figuras & multū i eis delectatur & ad
iuuatur. quapp figūtur i eis bene & ppterea dif
ficile dimittunt. Aliam tamē in pbleumatibus
de pueris & eorū memoria causam assignat Ari
stotiles sed illam uelud rei nostre impertinēte
hic dimitto. Vnde Tullius secundo rhetoricorū
que acciderunt in pueritia mēnimus optime se
pe ppea q nulla nisi noua aut admirabili re cō
mouetur animus. Vtile est igitur & si ita nō sit
reputare scientiam in qua studes esse ualde bo
nam & honorabilem & excellentē atq magnā
& paucis notam. & nō tantum scientiam sed &
doctorem quem audis. Nam bona & honorabi
lia appetimus & amamus. magna autem aut ra
ra admiramur. Sed si despicias aut spnas scienti
am in qua studes uel doctorem a quo audis nō
bene percipies nec retinebis. Vnde inter clauē
sapientie pōitur honor magistri : quare non est
mirandum si auditores huius seculi parum pro

3
fitiunt: quia de se confidentes magistrum spernunt
quare tales proficere non uidemus. Rursus &
tertium est admonimentum quia memoria ho-
minum labilis est & turbe non sufficit ut dicit
Seneca necesse breuia & pauca esse quam memora-
ri uolumus. Ideo oportet ea que facilius retine-
re uolumus ad summam quandam & paucitatem
reducere. hoc enim modo facilius retinebimus
& propter hanc totius memoriam habebimus in
summa illa. & ideo cum ad quod reduximus om-
nia includuntur. Vnde dicit philosophus tertio
topicoꝝ in argumentationibus propositiones
memorabiliter scire oportet. Nam uelud in me-
moralibus propositiones communes tantum posite
statim faciunt illa memorari. Contrario igitur
modo procedere debet discens & memorans. Nam que
discimus oportet per plura explicari & diuidi. sed
que uolumus meminisse colligere & breuiare oportet.
Vnde peroptime dicitur ab Hugone in didasca-
licon sicut ingenium in diuidendo inuestigat &
inuenit: ita memoria colligendo custodit. Opor-
tet ergo ut que discendo diuisimus comprehendendo
memorie colligamus. Colligere autem est ea de quibus
plurimum scriptum uel disputatum est ad breuem quendam

& cōpendiosaz sūmā redigamus. Habet nāq; oīs
tractatio aliquod principium: cui tota uita. &
uis sentētie īnititur. & ad ipsū cū talia referūtur
hoc q̄rere & cōsiderare colligere ē. Quidā fons
ē cuius sūt multi riuuli anfractus fluuii nō seq̄r
tene fontē & totū hēs. Idcirco dico q; mēoria ho
minis hebes ē & breuitate gaudz. & si ī multa di
uiditur mīus ī singulis. Vnde & qui circa pauca
occupātur & sollicitātur melius mēorātur. Quār
fiet exēpli grā quādo quis de sero multa legerit
& illoz uoluerit mēorari r̄ducere illa ī q̄dā bre
uē nūerz & sic oīuz facilr mēorabr̄. Adhuc aut̄
q̄rtū admōimētū erit. q̄a mēoria hoīs labilis est
o; eā cū multa mēoriter discere uolumus p ptes
secare mīutas & diuisz & nō simul illa plegere
& una pticula mēoriter scita aliq̄tulū pausare.
deīde priā repetita ad secūdā deīde ad tertiā &
sic p ordinē usq; ī finē pueniēdo sic cū nō ē diffi
cultas nec rediū. Vnde Martianus ī rhetorica
sua si lōgiora fuerit adiscēda diuisa p ptes facili
us iherescūt. Vnde bñ dīc ille poeta. Scire si uis
hāc rē tota sit sepata minutī. Amplius & q̄ntū
admonimentum ut dicit philosophus. medita
tiones memoriam saluant in reminiscendo ac

perpetuo retinendo frequenter considerare &
cogitare oportet que conseruare intendimus sic
enī non cōtingit obliuio. Vnde Seneca **Memo**
ria nihil perdit nisi ad quod sepe non respicit
Vnde scribī ī didascalico. p̄ncipiū ī lectōe ē cōn
sideratio & cōfirmatio ī meditatione. Vnde re
cte meditatio īterpretatur mētis dictatio. Egre
gie igitur hoc admōimētū & āte p̄xīz q̄ maxie
ad mēoriā conferūt simul tangūtīr ī didascali
con his uerbis. In omni doctrina breue & aliqd
certum colligere quod ī arcula mēorie recōdatur
unde postmodū cū res exigit aliqua deriuētur.
unde hēc & sepius replicare & de uētre mēorie
ad palatū tractare necesse est. Vnde rogo te ne
multū leteris q̄sq̄s es sicut multi faciūt si multa
legeris aut multa legēdo p̄curreris. s̄ bene leter
si multa q̄ p̄currerē ītellexer. Discurs̄ s̄r oīa fugias
ut scūs Tho. dīc ī epistola sua didascala ad fr̄ez
studētē & nō tātū si ītellexer s̄ cū r̄tiere potuer
Exaīa igr̄ te ipsū cū legis & q̄tū tenere poteris
tātū legas si uis mēoriā exercere. sed si uis tonū
illum lectionis habere & in eo delectari lege
re potes quantum desideras sed parum inde re
tinebis quod pulchre gloriosissimus Thomas

Thomas dicit ut retulimus. discursum sup om
nia fugias. Alias enim nec legere multum pro
dest nec intelligere prodest inquē ad memoriā
Si eī legimus multa que tenere nō possumus si
ue illa intelligamus siue nō illoꝝ nō mēorabiur
que enim tenere nō possumus nec illa mēorari
cū mēorari & tenere idē sint ut ab origīe predi
ximus. Et sic iam de arte & modo mēorādi sa
tis sit dictum. Cōsequens aut est doctrinam &
artem reminiscendi tractare.

TRACTATVS SECVNDVS DE RE miniscentia.

CVM itaq; secūdu Aꝝ ordo & cōseḡtia r̄mīsci
biliū cā sit r̄mīscēdi oꝝ ea quoz unū p alterꝝ re
mīsci uolumus ordīatōez & cōseḡetiā h̄re cū re
mīsci qđ mēorari dī sit p aliq̄ i mēoria retēta i
uestigā & reīuēire oblita. Ad iuestigōez ergo ob
litoꝝ ut reinueniātur necessario ē requirere or
do illorum quoz intendimus reminisci. Vnde
dicit philosophus que bene adiūicē ordīata sūt
bñ sūt r̄mīscibilia. q̄ uero male ḡuiter. Ideo oꝝ ea
i q̄bus studēus si bñ ordīata sūt meditari frequē
ter: & i cōsuetudinēz secūđ ordīez illū illa r̄ducere:
si at nō bene ordīata sūt: dēus ea q̄tū possūs ordi

5
nare & secūdu illū ordinē meditādo cōsuescerē.
nā si ea ī qbus studēus nūc uno modo uel ordīe
nūc alio cōsideremus ordo eorū non cōfirmabi
tur ī nobis sicut dixit Seneca nō cōualefcit plan
ta q̄ sepe trāsfertur. Debemus igitur ea quorum
facile reminisci uolumus a prīcipio bene ordina
ra cape uel a rei natura uel a magistris uel a no
bis ipsis. & illa secūdu ordinē illū consuetudini
reducerē. Secūdu documētū dicemus q̄ amplius
quia (ut dicit philosophus) quo ordine primo res
apprehense sunt & considerate ab anima: eo or
dine se habent motus idest impressiones facte
in anima ex eorum apprehensione. Motuū
autem ordo & consequentia causa est remi
niscendi. ex eo enim q̄ post primum motum
natus est sequi secundus reminisci contingit
ut dīc philosophus. Oportet igitur a primo & p
ordinem incedere ad rehabendum oblitū quod
querimus. ppter hoc enim & ppter consuetudi
nem qua ordo ille est uelocius nobis occurrit ob
litum. Vnde uidemus cum in aliqua arte sumus
noui si per ordinem quod audiuius incipiēdo
īterrogemur facilius rēspōdēus. si āt ordīe mutato
rēspōdebimus id fiet male aut cum difficultate

Vnde & pueros cum aliquid quod legerint refe-
runt si alicuius consequentium sint obliti precipi-
mus a capite inchoari, sic enim aliquotiens a
principio iterando id eorum occurrit memoriis
quod prius erant obliti. Tertium documentum
dicit enim philosophus quod ex uno similium con-
tingit reminisci alterius, unde cum fuerimus ob-
liti cogitatur de Virgilio nobis occurrit Homerus
cum Auerrois dicit quod memorari contingit pro-
pter suum simile, & ita debemus illud sepe reuol-
uere: & sic facile obliti reminiscemur. Quartum
documentum nos ad reminisci iuuat cogitatio con-
trarii: ut dicit philosophus ut cogitamus Achi-
lem uenit in mentem Hector: cuius eramus obli-
ti. Quintum documentum dicit Aristoteles quod
locus ubi aliqua tractauimus principium est re-
miniscendi. Vnde utile est locum considerare in
quo dicta aut facta sunt illa quorum uolumus re-
minisci. Vnde Cicero per memoria artificiali ha-
benda docet stabiliri quidam loca: & illis cogitatis faci-
le uenimus in oblitum. Sextum documentum quia
fantasia multum ab imaginationibus mouetur:
opportet stabilire quasdam imagines que simi-
litudines habeant cum his que uolumus recordari.

6
Exemplum si uolumus remiñisci pōtis citini
qui est unus de pontibus patauinis ponemus in
memoria unū pōtē magnū & unū hoīez curuū
& sic facile pontis citini remiñiscimur. Hoc enī
documentum cum superiore est fundamentum
artificialis memorie. Quę igitur ad artes & do
ctrinā memorandi & remiñscendi ptinent uiri
digni hęc dixisse sufficiant. Qui autem plura
de huiusmodi legere desiderat uideat uberiores
tractatum nostrum qui est a nobis de hac ma
teria compositus. Multa quidem adduxi & ad
uerbum eorū que ab aliis percipere potui: ut ser
mo noster completior esset. Nunc uero ad medi
cinalia transeamus.

CAPITVLVM secundū

CONSERVARE uel augere memoriā cum
medicinalibus opus est laboriosissimū. quia the
saurus iste bonaz corporis dispositionem requi
rit & optimū uire ordinem. Ponemus tamen
aliqua subcinta que apud nostros auctores est
multę utilitatis. Cōmuniter quia memoria fit
labilis ab humido & frigido seruentur iste regu
le que sequuntur.

PRIMA regula. Corpus teneatur mūdū a sup

fluitatibus. unde quotidie sit uetris beneficiū &
si nō naturale fiat artificiale. Vina magna fugi
atur imo utile ē si quis uult bonā hīe mēoriā ut
aliquot dies abstīeat a uīo & loco eius aqua uta
tur zucari. Vitet acruina sicut allia & huior & le
guia oīa. Supuitet coitū supfluum. & carnes faci
lis digōis comedat. acetū & acetosa cepe & ma
xime nocet ut dicit Auicēna.

SECVNDA regula Buglossa zīziber sūt opti
ma mēorie quōl; admīstrata & maxīe zinziber
cōditū bis ī ebdomada aut ter ieiūo stō ad q̄tita
tē castanēe de mane capiat

TER TIA regula Mirobalani cōditi sūt optī. f
semel ī ebdomada sumere unū sisimbrū & est
species mente secundū Auicēnā est optimum.

Q VARTA r̄gula Cōfectō anacardiā ad q̄ti
tatē ciceris sūpta ī ebdomada semel ī aurora cō
fert mirabilr. silr diambra secundū Auicennam.

Q VINTA regula Oleū phōx secundū Mes
mirablr occipitio iuncto ex eo repat mēoriā.

HEC igr sūt uiri digni medicīalia que iter alia
sūt elcīssia p cōseruāda mēoria & ita finē facio.

A M E N

Petrus mauser normanus Rothomagēb dyoces

2602819 A

